4e Jaar n° 2. Maandblad Januari 1945

PACO kaj JUSTECO

Organ der E°-beweging " Paco kaj Justeco " te BRUGGE
Voorzitter: Drs. F. ROOSE - J.& N.Sabbestraat,12, BRUGGE
Advertentie & Secretariaat: Roger ISEBAERT - Blankenbergsche Steenweg,n° 86, te BRUGGE
Propaganda : Fons NORRO - Coupure 55, BRUGGE
Penningmeester: Roger MARTENS, Blokstraat,6, BRUGGE
Lidgeld : Ere-abonnent: 75 Fr. en meer; lid-abonnent: 25 Fr. en meer
gewoon lid : 5 Fr. en meer; steunend lid: 5 Fr. en meer
te storten op C.C.P. 159785 van Fons NORRO te BRUGGE.

NEUTRALITEIT.-

Gelijk welk tijdschrift of beweging die de benaming draagt "neutraal" mag er zich aan verwachten van vele zijden te zullen aangevallen worden omwille van die naam. Vooral van Katholieke zijde. Men schermt dan met de woorden "neutraliteit bestaat niet" of "wie niet met mij is, is tegen mij" (woorden van Kristus). Door geen onderscheid te maken zaait men begripsverwarring. Hier volgt dan onze eerste stelling. Als men een bepaalde zaak onverlet laat, dan staat men neutraal tegenover die zaak. Het is maar van zoohaast men er voor of er tegen staat, dat men er dan niet meer neutraal tegenover staat. Een geneeskundig betoog, in zoover het zuiver wetenschappelijk geneeskundig is, zal neutraal zijn ten overstaan van politiek, godsdienst, kultuur of wat dan ook. En een geneeskundige beweging (bvb. voor een bepaalde therapeutische methode) zal als zoodanig een neutrale beweging zijn ten overstaan van den godsdienst, als zij de godsdienst onverlet laat, en neutraal tegenover de moraal als zij de wetten van de moraal onverlet laat, en neutraal tegenover de politiek als zij het terrein van de politiek niet betreedt enz.. Dat is zeer duidelijk.
Daarom zijn om zoo te zeggen alle geleerden-genootschappen neutraal en wordt dit zoodanig natuurlijk gevonden dat zij er niet eens aan denken zich de benaming "neutraal" te geven. Ook zien wij niet dat bvb. de Kath. Kerk haar leden artsen, taalkundigen enz. verbiedt er deel van uit te maken.

De zaak wordt natuurlijk ingewikkelder wanneer het theorieën of bewegingen betreft die velerlei aspekten hebben.
Laat ons hier tot voorbeeld nemen een beweging tot nationale heropstanding, bevrijding of tot politieke zelfstandigheid. Daarbij zijn gewoonlijk problemen van godsdienstigen, taalkundigen, socialen aard gemoeid en nog vele andere. En toch kan een dergelijke beweging volkomen neutraal zijn ten overstaan van de drie zoo juist vernoemde vakken door bvb. geen enkel godsdienstig, taalkundig of sociaal principe voor of tegen te werken.
En wanneer de doorvoering van een dergelijke beweging toch gevolgen zou hebben voor de godsdienst, de taalkunde of de sociologie, dan zou dit zijn "per accidens" en niet "per se"; niet uit die beweging zelf, doch uit toevallige omstandigheden die buiten het bestek van die beweging liggen. En dan zou die beweging om geen enkel godsdienstig, taalkundig of sociologisch principe kunnen veroordeeld worden. Wat nu van een anderen kant weeral niet beteekent dat diegene die een bepaalde godsdienstige, taalkundige, sociologische confessie of beweging aanhangt zonder verder bedenken die politieke beweging mag aanhangen. Neen. Hij moet in volle objectiviteit, in geweten (voor de Katholieken: niet de plicht van gehoorzaamheid, doch de plicht van voorzichtigheid) nagaan welke van de belangen en in welke mate geschaadt of bevoordeeligd wordt en welke bijgevolg primeert t.t.z. redelijkerwijze de voorrang moet hebben.
Op die manier kan bvb. een neutrale volksbeweging voor politieke zelfstandigheid, beweging die menschen van alle godsdienstige of sociale

De superfluo malboniĝas la supo - Overdaad schaadt

. . . . . konfessies zou navatten, volkomen zin en beteekenis hebben. Kristenen kunnen nu nog opwerpen dat men ten overstaan van de moraal onmogelijk neutraal kan zijn vermits aan alle daden voor den mensch een zedelijke norm geplakt is, vermits men gelijk wat, ook het minste, doet met een zekere intentie, maar het woord van St. Paulus "hetzij gij eet, hetzij gij drinkt, doet alles tot God's eer". Welnu ja, als men dan alles wat men onderneemt doet met de goede intentie, ttz. met de bedoeling van het objectief goede en niet met de bedoeling van het subjectief aangename, dan is men met de wetten van de zedelijkheid volledig in orde. En dat men nu niet come aandraven met de bewering dat er bepaalde instellingen of personen zijn die met uitsluiting van alle anderen en alleen te bevelen hebben al datgene wat tot hun eigen specifiek domein behoort, want dat is ten eerste in tegenstelling met de natuurlijke feitelijke en evidente onderscheidenheid van de dingen en ten tweede men levert alles over aan de willekeur van die instellingen of personen.

Laat ons dat nu toepassen op de Esperanto-beweging. Moeten de menschen er niet toe gebracht worden dat zij over alle grenzen heen en spijts alle overtuigingen, mekaar de hand reiken, mekaar leeren verstaan, kennen, waardeeren, beminnen ? Of zal een bepaalde sociale theoreticus eischen dat alle menschen eerst zijn sociale ideeën overnemen ? Dan kon hij evengoed wenschen eerst een excursie naar de maan te ondernemen. Of zal een Katholiek eischen dat alle menschen eerst katholiek worden ? Hij mag zich bij den socioloog voegen. Stellen wij dan alle godsdienstige confessies gelijk ? Verrichten wij een soort religieus nivelleeringswerk ? Welneen. Want dan zouden wij niet neutraal zijn. Wij zeggen niet: alle godsdiensten zijn goed of even slecht of gelijk. Wij zeggen niets. We laten dat onverlet. Wij zeggen alleen maar dat alle menschen moeten overeenkomen; dat zij per slot van rekening de liefdewet moeten toepassen; En als wij dan onmogelijk neutraal kunnen zijn ten overstaan van de moraal, dan zijn wij in zooverre niet neutraal er tegenover dat wij er volledig voor zijn en dus volkomen in orde er mee.
Het is daarom dat eens een Katholieke hoogwaardigheidsbekleeder Monseigneur Prof. Dr. Franciscus BADEY de uitspraak deed dat de "Interna Ideo " volkomen in overeenstemming is met de zedeleer van Kristus.

Aan verschillende groeperingen die beweren de waarheid te bezitten willen wij de vraag stellen waarom zij dan bang zijn als hun volgelingen in betrekking komen met andersdenkenden? Het eene is in tegenstelling met het andere. Die de waarheid bezit moet de onwaarheid niet vreezen. Of vreest gij wellicht de waarheid niet te bezitten ? Of zijn uw volgelingen niet sterk genoeg en niet degelijk onderricht? Welnu voedt ze dan op tot sterke en onderlegde menschen. Maar hebt gij er wel reeds aan gedacht dat onze beweging, dat de verwezenlijking van ons ideaal een volstrekte vereischte is vooraleer gij uw werking vruchtbaar kunt aanvatten ? Weet gij dat men zonder welwillendheid en zonder sympathie niets verstaat noch tegemoet komen wil ? Wat zal die vooraf noodige gesteldheid in den mensch brengen tenzij wij met onze "Interna Ideo" waarmede wij beroep doen op een der enkele diep in den mensch liggende gevoelens, het gevoel van algemeen menschelijke solidariteit en met onze neutrale wereldhulptaal Esperanto waarmede wij het noodige technische bindmiddel geven dat allen kan voldoening schenken.

Daarom is Esperanto een eisch des tijds en is de "Interna Ideo" een eisch van het menschdom. Daarin ligt het levensrecht en de taak van de neutrale Esperantobeweging.

(Drs. Fernand ROOSE)

&c&c&c &c&c&c &c&c

SKIZO DE LA ANTIKVA GREKA FILOZOFIO (3a daŭrigo)

Heraklitos de Efese :-

Aristokrato kaj individualisto: "Ĉiam mi pensis kaj zorgis nur pri mi mem"-"unu viro valoras pli ol dekmil se li estas la plej bona". Li nur fidas la sentojn kaj la sentan okulon. Li estas de kontraŭ Pitagoras. "La okuloj kaj oreloj estas malbonaj sentoj se ili vidas kaj aŭskultas animon kiu ne ekzistas". "La suno havas larĝecon de unu piedo"-"Ĉiun tagon leviĝas nova suno". Laŭ lia konstato "Ĉio fluas". Ni diru "Ĉio ŝanĝiĝas". Ni supozu ke post la laborkunveno ni forlasas la kunvenejon kaj ke post la xxxxxxxx ni tiel fermas ĝin ke neniu ajn eniru ĝin povas enveni. Se ni revenus post dekmil jaroj tamen ĉio estas ŝanĝita en ĝi. Eble la tablo ankoraŭ starus sed se vi tuŝus ĝin, ĝi certe disfalus en polvo. Ĉio ŝanĝiĝas konstante. . . . .

Ekz. la fortaj objektoj kiuj tre malrapide forruziĝas,ili tamen forruziĝas ĉe ŝanĝiĝas. Kaj tiu ŝanĝiĝo ne efektiviĝas per saltoj, t.e. ne venas momentoj dum kiuj la objektoj haltas en la ŝanĝado kaj aliaj momentoj dum kiuj la ŝanĝiĝado efektiviĝas. Ne.Ĉiumomente,ĉiusekunde, dum ĉiu plej malgranda parto de sekundo la ŝanĝiĝado progresas. La ŝanĝiĝado neniam haltas."Vi ne povas beni dufoje en sama rivero kaj vi ne povas veni dufoje en la sama ĉambro".Ĉar en la posta sekundo la akvo de la rivero ŝanĝis je loko, la akvo aŭ forportis iom da sablo el la fundo aŭ el la bordo,aŭ alportis iom da sablo forprenita de alia loko. La ĉambro, en la posta sekundo iom forruziĝis, tiel malmulte ke vi ne povas vidi,tamen en ĉiu parto iomete forruziĝis. Ceterе vi mem ŝanĝiĝis. Vi sangon dahre fluis,vi iomete maljuniĝis. La atento estas alia,ktp.ktp.

Atentu nun bone! Se ĉio ŝanĝiĝas, neniu restas. Se nenio restas,"jes" je la momento ke mi diras "jes" tamen ne plu estas "jes",ĉar ĝi devus almenaŭ dum tempeteto resti,kaj ĝi ne restas, ĝi daŭre kaj konstante ŝanĝiĝas. Do forfalas la identeсprincipo. La identeсprincipo diras ke io ne samtempe povas "esti" kaj "ne esti". Ĝi estas la unua kaj plej grava postulo de la pensebleco. Do forfalas la pensado ! Tiamaniere onĝi devas kompreni multajn dirаĵojn de Herakleitos kiuj estas malfacile kompreneblaj. "Ni estas kaj ni ne estas"."Bono kaj malbono estas la same". " Dio estas nokto kaj tago", "estas vintro kaj somero,milito kaj paco"."Vivi kaj morti,dormi kaj maldormi,juni kaj maljuniĝi estas la same". [illegible] efektive ĉiumomente ni mortas,ĉar estas konstanta morto en niaj organismo. Sed samtempe estas ankaŭ konstanta renaskiĝo. "Jen" ĉirkaŭ la 35 jaro la formorto [illegible].
Tiel ke depost tiam ni tre malrapide iras al la kompleta kaj ekskluzive morto.La esenca materio,laŭ Herakleitos,estas la fajro. La fajro en la universo donas la lumon,la energion,la vivon.Kiam supervenas tro de akvo,survenas la nokto. La fajro en la homo donas la ordon de la animo kaj la lumon de la menso. Tro da akvo kaŭzas la dormon. La morto de la homo estas kaŭzata de tro da fajro,la morto de la drinkulo de tro da akvo.

Ksenofanes -

Li nur mencias lin ĉar li staras sufiĉe sendopenda en sia tempo. Li mokridas pri la mitologio "la diaj de la nigruloj estas ankaŭ nigraj kaj se la ĉevaloj havus diojn ili havus la formon de ĉevalo".Kaj li diras tiun-ĉi tre rimarkindan penson pri Dio:"Ekzistas unu Dio,la plej granda de ĉiuj dioj kaj homoj, ne simila al la homoj nek laŭ formo nek laŭ menso. Li vidas plene,li pensas plene,li aŭdas plene.Sen peno li dominacias ĉion per la forto de sia spirito".

Parmenides de Elea

Li komencas per la evidenta ekzisto de la pensado. La pensado ekzistas.Nu, Ne estas eble pensi sen ke io ekzistas kio obligas la pensadon. Kaj la pensado havas enhavon. Pensu kiamaniere ajn, tiu pensado havas enhavon. Vi pensas pri"io". Do "io" ekzistas. Se ekzistas absolute nenio,ĝi ne povus esti objekto aŭ enhavo de pensado kaj la pensado mem ne estas ebla.Do ekzistas "io".La "esto" ekzistas.Tiu "esto" estas eterna,ĉar,aŭ ĝi ekestis aŭ ĝi ne ekestis. Se ĝi ne ekestis ĝi do estas eterna. Se ĝi ekestis,ĝi necese ekestis el la "esto" aŭ el la "neesto"Ĉar tiam ĝi ne estus(li ne kredas je kreado), Do ĝi ekestis el la "esto".Do ĝi estis.Do la "esto" estas eterna.La "malplena spaco" ne ekzistas.Ĉar tia estas kontraŭdiro en la vortoj mem malplena spaco estus io kio samtempe estus nenio.El tio sekvas ke la "esto" ne kapablas ŝanĝi je loko ĉar por ŝanĝi je loko devus ekzisti malplena spaco.El tio sekvas ankoraŭ ke la "esto" ne kapablas akiri kvalitojn.Ĉar tio signifas iasenca "iĝi esti kio ĝi ne estis".La "esto" estas difinita,kiel ĉio kio ekzistas estas,difinita. Se la "esto" ŝanĝiĝus ĝi ne povus havi difinon. Do la ŝanĝiĝo ne estas ebla. Kaj tamen ni rimarkas per niaj sentoj senĉesan ŝanĝiĝadon !!!

Iluzio de la sentoj !

La filozofo Zenono, ankaŭ de Elea, pruvis tion, per tre stranga ekzemplo.Ni supozu ke la rapidega aĥilo vetkuras kun rampanta testudo. Se vi konsentas doni iom ajn antaŭkuron al la testudo, la rapidega aĥilo neniam plu kapablas atingi ĝin. Efektive antaŭ ol atingi la testudon, aĥilo devas transkuri la distancon kiu disiĝas lin de la testudo. Sed alvenante tie, la testudo,kiu ne haltis, estas rampinta pli malproksima. Denove aĥilo devas transkuri tiun distancon. Sed, farinte tion,li rerimarkas ke la testudo estas iomete pli malproksima ĉar intertempe la rampulo ne haltis. La distanco estas nun vere tre mallonga sed tamen li devas transkuri ĝin. Kaj ĉiam la testudo restas iom antaŭ li,malpli kaj malpli,sed tamen ĉiam ĉar la testudo ankaŭ kuras. Absurde, vi diras, estas movo, do ŝanĝiĝo de loko,do ŝanĝiĝo".Ne! Iluzio! Ĉar antaŭ transkuri la tutan terenon,aĥilo devas transkuri la duonon. Antaŭ transkuri tiun duonon li denove devas transkuri la duonon de tiu duono ktp.

. . .